

Sygn. akt II Ns 861/16

POSTANOWIENIE

Dnia 12 maja 2017 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi, II Wydział Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący: SSRA. Z.

Protokolant: sekr. sąd. M. P.

po rozpoznaniu w dniu 5 maja 2017 roku w Łodzi

na rozprawie

sprawy z wniosku B. K., L. U.

o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych nie złożenia w terminie oświadczeń o odrzuceniu spadku po S. M. (1)

postanawia:

1. zatwierdzić uchylenie się przez B. K. od skutków prawnych nie złożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po S. M. (1), synu S. i H., zmarłym dnia (...) roku w T., ostatnio stale zamieszkałym w Ł.;

2. zatwierdzić uchylenie się przez L. U. od skutków prawnych nie złożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po S. M. (1), synu S. i H., zmarłym dnia (...) roku w T., ostatnio stale zamieszkałym w Ł..

Sygn. akt II Ns 861/16

UZASADNIENIE

W dniu 11 kwietnia 2016 roku B. K. i L. U. wniosły o zatwierdzenie przez Sąd ich oświadczeń o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczeń o przyjęciu spadku po zmarłym S. M. (2) oraz o odebranie oświadczeń o odrzuceniu spadku po zmarłym S. M. (2).

W uzasadnieniu wnioskodawczynie podały, że oświadczenia o odrzuceniu spadku po bracie nie złożyły w przepisany terminie, gdyż pozostawały pod wpływem błędu. Wyjaśniły, iż od wielu lat spadkodawca chorował i przebywał w domu pomocy społecznej. Przed śmiercią spadkodawcy wnioskodawczynie otrzymały od niego zapewnienie, że nie posiada on żadnych długów. Wskazały, że o stanie majątku spadkowego i zadłużeniu wynikającym z zawartej przez spadkodawcę umowy kredytu dowiedziały z pisma firmy windykacyjnej (...) Spółki Akcyjnej w G., doręczonego 26 lutego 2016 roku.

(wniosek k.2-4)

Postanowieniem z dnia 19 maja 2016 roku Sąd wezwał do udziału w sprawie w charakterze uczestnika postępowania (...) Spółkę Akcyjną w G..

(postanowienie k.40)

W piśmie z dnia 25 lipca 2016 roku uczestnik (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G. podniósł zarzut braku legitymacji biernej, wskazując iż uczestnikiem postępowania w przedmiocie zatwierdzenia uchylenia się od skutków prawnych

niezłożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku powinien być B. (...) Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty, będący wierzycielem spadkodawcy z tytułu umowy kredytu z dnia 1 września 2007 roku, na podstawie umowy cesji tej wierzytelności z dnia 24 czerwca 2008 roku.

(odpowiedź na wniosek k.44-46)

Postanowieniem z dnia 25 sierpnia 2016 roku Sąd odmówił dopuszczenia do dalszego udziału w sprawie w charakterze uczestnika postępowania (...) Spółce Akcyjnej w G. i wezwał do udziału w sprawie w charakterze uczestnika postępowania B. (...) Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty z siedzibą w G..

(postanowienie k.68-70)

Na rozprawie w dniu 5 maja 2017 roku pełnomocnik wnioskodawczyń popierał wniosek, z tym że sprecyzował, że wnosi o zatwierdzenie uchylecia się przez B. K. i L. U. od skutków prawnych nie złożenia w terminie oświadczeń o odrzuceniu spadku po zmarłym S. M. (2).

(stanowisko pełnomocnika wnioskodawczyń – protokół rozprawy z dnia 5 maja 2017 roku k.79 i k.83, nagranie 00:01:29-00:03:06, 01:06:33-01:07:48)

B. (...) Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty z siedzibą w G. nie zajął stanowiska w sprawie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

S. M. (2) zmarł (...) roku jako kawaler. Wnioskodawczynie B. K. i L. U. są siostrami spadkodawcy.

(dowód: odpis skrócony aktu zgonu k.15, akt poświadczenia dziedziczenia rep. A nr (...))

Wnioskodawczynie nie złożyły oświadczenia o odrzuceniu spadku ani o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza po S. M. (2).

(protokół dziedziczenia Rep. (...))

Zgodnie z aktem poświadczenia dziedziczenia z dnia 20 sierpnia 2013 roku, sporządzonym przez notariusza I. S. w Kancelarii Notarialnej przy ulicy (...) w Ł., spadek po S. M. (2), synu S. i H., zmarłym dnia (...) roku w T., ostatnio stale zamieszkałym w Ł. przy ulicy (...) pod numerem (...), na podstawie ustawy nabyły wprost siostra B. K. i siostra L. U..

(dowód: akt poświadczenia dziedziczenia Rep. (...))

Pismem z dnia 26 lutego 2016 roku (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G. wezwała wnioskodawczynię B. K. do przedłożenia dokumentacji spadkowej po S. M. (2) oraz poinformowała o zadłużeniu spadkodawcy w kwocie 4.989,94 zł, wynikającym z umowy kredytu ratalnego z dnia 1 września 2007 roku. Wówczas wnioskodawczyni B. K. dowiedziała się o zadłużeniu zmarłego brata. O treści pisma (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w G. B. K. poinformowała siostrę L. U.. Gdyby wnioskodawczynie wcześniej uzyskały informacje o takim zadłużeniu brata odrzuciłyby spadek po nim.

(dowód: pismo k.16 i to samo k.66, przesłuchanie wnioskodawczyni B. K. – protokół rozprawy z dnia 5 maja 2017 roku k. 80-81, nagranie 00:06:06-00:31:08, przesłuchanie wnioskodawczyni L. U. – protokół rozprawy z dnia 5 maja 2017 roku k.81-82, nagranie 00:31:17-00:54:44)

W dniu 12 sierpnia 2006 roku spadkodawca S. M. (2) został przyjęty na Oddział Kliniczny Neurochirurgii i Onkologii SPZOZ im. N. B. w Ł. z powodu urazu głowy, stłuczenia obu płatów czołowych, skroniowego potylicznego po stronie prawej, ostrego krwaka podoponowego nad prawą półkulą mózgu. S. M. (2) został w trybie pilnym poddany zabiegowi operacyjnemu trepanacji czaszki. W dniu 30 sierpnia 2006 roku został wypisany do Oddziału Neurologii Szpitala im. (...), gdzie przebywał do 27 września 2006 roku.

(dowód: karta informacyjna z leczenia szpitalnego k.20-21, k.22-23)

W dniu 15 grudnia 2006 roku Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Ł. wydał orzeczenie kwalifikujące S. M. (2) do znacznego stopnia niepełnosprawności, datowanej od dnia 12 sierpnia 2006 roku.

(dowód: orzeczenie o stopniu niepełnosprawności k. 19)

W okresie od 11 do 17 lipca 2007 roku S. M. (2) był hospitalizowany w Wojewódzkim Szpitalu (...) z powodu stan padaczkowego opornego na leczenie.

(dowód: karta informacyjna k.24)

W dniu 23 lipca 2007 roku spadkodawca S. M. (2) złożył wniosek o przyjęcie do zakładu opiekuńczo-leczniczego z uwagi na konieczność zapewnienia mu całodobowej opieki, pielęgnacji i rehabilitacji.

(dowód: wniosek k.26)

Decyzją Prezydenta Miasta Ł. z dnia 23 lutego 2009 roku S. M. (2) został skierowany do Domu Pomocy Społecznej dla Osób Przewlekle Somatycznie (...).

(dowód: decyzja MOPS. (...). (...).04/ (...) k. 30-31, powiadomienie k.27)

W dniu 1 września 2007 roku pomiędzy (...) Bankiem Spółką Akcyjną z siedzibą w W. a S. M. (2) została zawarta umowa kredytu nr (...) na zakup towarów oraz przyznania limitu kredytowego. Środki z kredytu przeznaczone były na zakup kompletu opon zimowych marki M. za kwotę 2.600 złotych. Przy zawarciu umowy S. M. (2) przedłożył zaświadczenie o dochodach, z którego wynikało iż był zatrudniony od 15 lipca 2006 roku na podstawie umowy na czas nieokreślony na stanowisku pracownika przemysłowego w firmie (...) S. K. w B..

(dowód: umowa k.58-60)

Wnioskodawczyni przed urazem głowy jakiego doznał S. M. (2) nie utrzymywały ze spadkodawcą stałych kontaktów, gdyż nadużywał alkoholu. Spadkodawca po doznanym urazie głowy i trepanacji czaszki wymagał stałej opieki.

S. M. (2) nie pracował, był osobą bezrobotną. Nigdy nie był zatrudniony poza granicami miasta Ł.. Nie posiadał żadnego majątku, w tym samochodu.

Spadkodawca został eksmitowany z zajmowanego lokalu komunalnego z uwagi na nieopłacanie należności za ten lokal. Gmina Ł. nie zwracała się do wnioskodawczyń o zapłatę należności z tytułu zaległego czynszu.

Spadkodawca S. M. (2) był bezdomny od 1998 roku. Przebywał w Schronisku Miejskim w Ł. przy ulicy (...). Z uwagi na stan zdrowia spadkodawca został w 2009 roku umieszczony w Domu Pomocy Społecznej przy ul. (...) w Ł..

(dowód: karta mieszkańca schroniska k.28-29, przesłuchanie wnioskodawczyni B. K. – protokół rozprawy z dnia 5 maja 2017 roku k.80-81, nagranie 00:06:06-00:31:08, przesłuchanie wnioskodawczyni L. U. – protokół rozprawy z dnia 5 maja 2017 roku k.81-82, nagranie 00:31:17-00:54:44)

Po operacji spadkodawcy z sierpnia 2006 roku wnioskodawczyni odnowiły z nim kontakty rodzinne. W początkowym okresie po operacji trepanacji czaszki S. M. (2) był w stanie samodzielnie się poruszać. Średnio raz w miesiącu odwiedzał siostrę B. K. w jej domu. Spadkodawca z czasem przestał chodzić, miał problemy z mówieniem. Po operacji, w okresie oczekiwania na miejsce w Domu Pomocy Społecznej, spadkodawca mieszkał w Schronisku (...).

W Schronisku (...), a następnie w Domu Pomocy Społecznej wnioskodawczyni odwiedzały spadkodawcę średnio raz w miesiącu. Spadkodawca utrzymywał się ze świadczenia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w wysokości około 230 zł i dodatku opiekuńczego w kwocie około 153 zł. Nie miał innych dochodów.

Po śmierci spadkodawcy Dom Pomocy Społecznej, w którym przebywał przekazał wnioskodawczyniom jego ubrania, wózek inwalidzki i dowód osobisty. Ubrania oraz wózek inwalidzki B. K. i L. U. pozostawiły w Domu Pomocy Społecznej. Innych rzeczy, w tym dokumentów brata, wnioskodawczynie nie otrzymały.

(dowód: przesłuchanie wnioskodawczynie B. K. – protokół rozprawy z dnia 5 maja 2017 roku k.80-81, nagranie 00:06:06-00:31:08, przesłuchanie wnioskodawczynie L. U. – protokół rozprawy z dnia 5 maja 2017 roku k. 81-82, nagranie 00:31:17-00:54:44)

Na rozprawie w dniu 5 maja 2017 roku wnioskodawczynie B. K. i L. U. złożyły oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych nie złożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po S. M. (2), synu S. i H., zmarłym dnia (...) roku w Ł., ostatnio stale zamieszkałym w Ł. z powodu błędu oraz oświadczyły, że odrzucają spadek po S. M. (2) jako spadkobiercy ustawowi.

(oświadczenia: B. K. – protokół rozprawy k.84, L. U. – protokół rozprawy k.84)

W dniu 25 czerwca 2008 roku w W. pomiędzy (...) Bank Spółką Akcyjną w W. a B. (...) Niestandaryzowanym Sekurytyzacyjnym Funduszem Inwestycyjnym Zamkniętym w G. została zawarta umowa sprzedaży wierzytelności, w ramach której bank oświadczył, iż przenosi na Fundusz wierzytelności wymienione w załączniku nr 1 do umowy, za cenę i na warunkach określonych w umowie, a Fundusz oświadczył, że wierzytelności te nabywa za cenę i na warunkach określonych w umowie.

(dowód: umowa przelewu wierzytelności k.61-63)

Z elektronicznego załącznika do umowy sprzedaży wierzytelności z dnia 24 czerwca 2008 roku wygenerowano wyciąg dotyczący dłużnika S. M. (2), wskazujący że jego zadłużenie obejmowało: kapitał w kwocie 2.432 zł, odsetki umowne w kwocie 71,17 zł, odsetki ustawowe w kwocie 63,01 zł, odsetki karne w kwocie 76,15 zł.

(dowód: wyciąg z elektronicznego załącznika do umowy cesji k. 65)

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Wnioskodawczynie B. K. i L. U. wniosły o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po bracie S. M. (2), powołując się na błąd polegający na przekonaniu, że spadkodawca nie pozostawił długów.

Zgodnie z treścią art. 1012 k.c. spadkobierca może bądź przyjąć spadek bez ograniczenia odpowiedzialności za długi (przyjęcie proste), bądź przyjąć spadek z ograniczeniem tej odpowiedzialności (przyjęcie z dobrodziejstwem inwentarza), bądź też spadek odrzucić.

Zgodnie ze znajdującymi zastosowanie w niniejszej sprawie przepisami kodeksu cywilnego, w brzmieniu sprzed nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 20 marca 2015 roku o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, (Dz.U. z 2015 roku poz. 539), oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania (art. 1015 § 1 k.c.). Brak oświadczenia spadkobiercy w powyższym terminie jest jednoznaczny z prostym przyjęciem spadku. Jednakże gdy spadkobiercą jest osoba niemająca pełnej zdolności do czynności prawnych albo osoba, co do której istnieje podstawa do jej całkowitego ubezwłasnowolnienia, albo osoba prawna, brak oświadczenia spadkobiercy w terminie jest jednoznaczny z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza (art. 1015 § 2 k.c.).

Zgodnie z treścią art. 1019 § 1 k.c. jeżeli oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku zostało złożone pod wpływem błędu lub groźby, stosuje się przepisy o wadach oświadczenia woli z następującymi zmianami: uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia powinno nastąpić przed sądem, spadkobierca powinien jednocześnie oświadczyć, czy i jak spadek przyjmuje, czy też go odrzuca.

Spadkobierca, który pod wpływem błędu lub groźby nie złożył żadnego oświadczenia w terminie, może w powyższy sposób uchylić się od skutków prawnych niezachowania terminu (art. 1019 § 2 k.c.), natomiast uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku wymaga zatwierdzenia przez sąd (§ 3).

Należy podkreślić, że ciężar dowodu w zakresie wykazania wady oświadczenia woli spoczywa na spadkobiercy (art. 6 k.c.).

Uprawnienie do uchylenia się od skutków prawnych złożonego oświadczenia spadkowego lub niezachowania terminu do jego złożenia ograniczone jest rocznym terminem zawitym i wygasa w razie błędu - z upływem roku od jego wykrycia (art. 88 § 2 k.c. w zw. z art. 1019 § 1 k.c.). Zawity charakter powyższego terminu powoduje, że nie podlega on ani przerwie, ani zawieszeniu oraz że nie stosuje się do niego przepisów o przedawnieniu.

W rozpoznawanej sprawie bezsporne było, że o zadłużeniu zmarłego brata spadkodawczyni dowiedziały się pisma (...) Spółki Akcyjnej w G. z dnia 26 lutego 2016 roku doręczonego B. K., wzywającego do przedłożenia dokumentacji spadkowej i wskazującego kwotę zadłużenia wynikającego z umowy kredytu zawartej przez spadkodawcę S. M. (2). Zatem składając wniosek w niniejszej sprawie, w dniu 11 kwietnia 2016 roku, wnioskodawczyni zachowały roczny termin zawity.

Błąd przy składaniu oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku musi dotyczyć treści czynności prawnej i musi być istotny. Jako przykład można tu wskazać błąd co do osoby spadkodawcy, co do tytułu powołania lub co do przedmiotu spadku – w tej sytuacji chodzi o brak wiedzy o rzeczywistym stanie majątku spadkowego, z tym zastrzeżeniem, że nie jest on wynikiem braku staranności po stronie spadkobiercy.

Podstawą uchylenia się przez spadkobiercę od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może stanowić błąd prawnie doniosły. Błędem takim nie jest niezajomość przedmiotu spadku pozostająca w związku przyczynowym z niedołożeniem należytej staranności przez spadkobiercę w ustaleniu rzeczywistego stanu majątku spadkowego (tak między innymi Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 30 czerwca 2005 roku, OSNC 2006, nr 5, poz. 94; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2010 roku, V CSK 337/09, Lex nr 677786). Nie będzie też błędem prawnie doniosłym złożenie oświadczenia pod wpływem wadliwych, błędnych pobudek czy motywów (J. Kremis, E. Gniewek (w:) E. Gniewek, Komentarz do kodeksu cywilnego, s. 1642).

Natomiast, jak wskazuje się w orzecznictwie, stwierdzenie, że spadkobierca nie dołożył należytej staranności powinno być poprzedzone oceną okoliczności konkretnej sprawy i ustaleniem, jakich aktów staranności można było od niego wymagać. Chodzi przy tym o sprecyzowane czynności, które faktycznie i prawnie spadkobierca mógłby podjąć, zmierzając do uzyskania koniecznej wiedzy o spadku, a w razie niepodjęcia przez spadkobiercę żadnych czynności, konieczne jest określenie, jakich działań, w okolicznościach danej sprawy, prowadzących do pozyskania tej wiedzy można było od niego wymagać, ponieważ doprowadziłyby do uniknięcia błędu (tak między innymi Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 29 listopada 2012 roku, II CSK 172/12, opubl. L.).

Zwłaszcza, że w judykaturze ugruntowany jest pogląd, który Sąd Rejonowy podziela, iż nie można wymagać od spadkobierców, aby profilaktycznie odrzucili spadek lub przyjęli go z dobrodziejstwem inwentarza, jeśli nie jest do końca możliwe ustalenie składu majątku spadkowego (tak między Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 30 czerwca 2005 roku, IV CK 799/04, OSN 2006 rok, Nr 5, poz. 94; W. Borysiak, Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2005 roku, IV CK 799/04, Palestra 2009, Nr 5–6, s. 293–295). Także w takiej sytuacji nie może mieć to wpływu na możliwość późniejszego uchylenia się przez spadkobierców od skutków swego oświadczenia.

Jeżeli postępowanie dowodowe potwierdzi istnienie przesłanek umożliwiających osobie uprawnionej wzruszenie wadliwego oświadczenia lub jego braku Sąd zatwierdza oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych złożonego oświadczenia lub zatwierdza uchylenie się od skutków prawnych wadliwego niezachowania terminu.

W niniejszej sprawie, zaistniały przesłanki do zatwierdzenia uchylenia się przez wnioskodawczyni od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o przyjęciu bądź odrzuceniu spadku po bracie S.

M. (2). Wprawdzie wnioskodawczynie nie wykazały, aby podjęły jakiekolwiek działania mające na celu ustalenie stanu majątkowego zmarłego brata poza odebraniem jego rzeczy osobistych z Domu Pomocy Społecznej, w którym spadkodawca przebywał na kilka lat przed śmiercią, zapoznaniem się z pozostawionymi przez zmarłego dokumentami, lecz w świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego obrazującego sytuację życiową i majątkową spadkodawcy przed śmiercią, nie można wnioskodawczynom zarzucić niedołożenia należytej staranności czy lekkomyślności. Z zebranego materiału dowodowego wynika, że S. M. (2) długotrwale pozostawał bez pracy, był osobą bezdomną, niepełnosprawną w stopniu znacznym, korzystał z pomocy finansowej opieki społecznej, nadużywał alkoholu. Nie posiadał żadnego majątku. Taki stan rzeczy, poparty doświadczeniem życiowym, w pełni uzasadniał twierdzenie, że spadkodawca nie posiadał zdolności kredytowej, a w konsekwencji nie zaciągał istotnych zobowiązań. Powyższe w zestawieniu z faktem, iż wnioskodawczynie otrzymały z Domu Pomocy Społecznej jedynie dowód osobisty brata, a także z uwagi na brak dokumentacji z banków lub innych instytucji finansowych w rzeczach osobistych spadkodawcy otrzymanych po jego śmierci przez wnioskodawczynie, uzasadniało przyjęcie, że spadkodawca nie miał długów. By można było postawić wnioskodawczynom zarzut niedochowania należytej staranności w ustaleniu składu majątku brata musiały istnieć konkretne czynności, które mogła podjąć, lecz których ze swojej winy nie podjęły. W niniejszej sprawie, nie sposób przyjąć, aby takie działania istniały. Jednocześnie, jak wskazano powyżej, nie można było wymagać od wnioskodawczyń, w sytuacji gdy nie było możliwe ustalenie składu majątku spadkowego, aby profilaktycznie odrzuciły spadek lub przyjęły go z dobrodziejstwem inwentarza.

Błąd wnioskodawczyń był błędem doniosłym prawnie. Jak wynika z zeznań wnioskodawczyń, gdyby wcześniej znały o zadłużeniu brata, o którym dowiedziały się z pisma (...) Spółki Akcyjnej w G., odrzuciłyby spadek po S. M. (2).

Mając na uwadze powyższe, w ocenie Sądu, niezłożenie przez wnioskodawczynie w terminie oświadczeń o odrzuceniu spadku po S. M. (2) nastąpiło pod wpływem błędu co do przedmiotu spadku, a błąd ten nie wynikał z braku staranności po stronie spadkobierców.

Tym samym, należało zatwierdzić uchylene się wnioskodawczyń od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po S. M. (2).